

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 20.

НА ПЕТИЊУ, У ПОНЕДЈЕЉНИК 20. МАЈА (7. ЈУНИЈА) 1875.

ГОДИНА III. (V.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази једном пут недељно. Стари за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50; и. За СТЕНИЦУ год. 7; по г. 3. 50; четврт 1. 75. И. За сва друго издање год. 4; по год. 2; четврт год. 1. За остале плаћа се за ред 5 копока. Премаћи и све поруке које се администрацији, а остали уредништву на Петињу.

ПЕТИЊЕ, 25. Маја.

Има неколико времена, да је у новинама страним, и од најновијег „Вестника“, изјављено глас о долазку кнеза Николе на пријесто у Србију. Руски „Глас“ још је живље подстакло тај говор. Но сувише у последње вријеме тријембавски „Итадиано“ и „О-вериторе“, бечка „Преса“ и „Ле месаж д'оријан“, аугсбуршке „Опште новине“ и други листови страни, а по њима и живи, догосио чланке, у којима се говори о најјери Русије, да кнеза Никола по сваки начин поше на пријесто у Србији, и да је Русија у то име добила већ и Аустрију.

Нећемо полемизати са поменутијем новинама ни побити једну ствар ни њену теорију, која очевидно има својство, да отуђи Србију и Црну Гору и њихове владатеље; али, заступајући вјеројатно браћу одношај Србије и Црне Горе и њихову тежњу, да не буде никада нисући ни најмање пошљивач, држећи то условом нашег рада и задатка заједничког и управо будућности наше, осјећамо се у новинарској дужности својој позивати изаћи на сувор такмичење гласовима са рејењу искреном, јасном и отвореном.

Свакоједна родољуби српског управљача је данас у срце на то сажо, да се спреми јужна и доволна снага за ослобођење подјарљене браће. А на то је прије свега позвана Србија и Црна Гора и међу њима не сјаје ничега бити, што би отештавало, или чак спречавало тај задатак. А ми смо увјерени и да не може бити никаквих пречача њиховог споразумљеног, љубави и једној мисли. Пријатељство Петровића и Обреновића утврђено је кумство. Да се утврди најближа сјева и заједница рада једне и друге како било је задатак нарочитога посланства предсједника сената Божу Петровића, најближега рођака кнеза Николе, у Крагујевац за виле Марииовићеве, и, као што је познато, заједница су усјед тога међу Србијом и Црном Гором најбољи одношај. У народу нашем, на свакој страни, највише се радују љубави и споразумљеном њиховом владатељу, а црногорски гласар, прије јеске, коју ће зајевати, највише пријевати: „све за здравље српских кнезова, Петровића и Обреновића“.

Владатеља тежња кнеза Николе за најбољим споразумљеном са Србијом и њеним владатељем израз је самог духа народа његовог, што потиче из братског осјећања, познатега потребе заједничкога споразумљеног и тежње за извршењем великога дјела општенароднога. А тај дух поколебати није никак у стању овако и овеке погодно новинарско изишћење и уговње.

Као што пољски посланства предсједника Божу Петровића била је пошљеница потпуно и искрено одношај међу објема владатеља. У подгоричком питању српска влада жива је учествовала и потпомагала ствар Црне Горе, као што је и прије тога у више прилика укључивала Србија Црној Гори моралну и материјалну помоћ.

Ити природни и братски одношај, који спаја Србију и Црну Гору, мора да постоји и међу њиховим владатељима. У Обреновићима не могу Петровићи сматрати друго него браћу и сатруднике. Породица Обреновића љубљена је у Србији

и заслужна за Србију. Као што је кнез Милош изјавио ослобођење Србије тако су њихови наследници, његови наследници са великом усавишаваном развијати саму и узда Србије. Кнез Милаш постао је владати у тежњима пријатеља, којих и сада има да свлађује, но хлад, избројан и одважан, он ће их напредати на срећу своје земље. Ми смо увјерени о томе. Па и у самој томе случају, кад кнез Милаш неби личио био дорастави тешкоћама, које би га сусретале, одлични мужеве Србије помогли би га, јер их са свијем природно на то упућује љубав према Обреновићима, којих је живот срастао са животом отачини њихове.

С обзиром на такве одношаје Србије и Црне Горе, је ли могуће, да изступи такво стање, које наговјешћује поменути листови са својим новостима? У садашњости, какав је мисли и без обзира на њу, замишљати будућност своју и одређивати је, није ни мудро ни могуће. Обавишних родољуба задатак је радња и зградња зграде народне, а питање владатељско, то је питање времена и самога народа. Ми држимо да Русија ни друга која сила не би никада покретала такве ствари, а и ако би, увјерени смо, да би кнез Никола, његово узмишлено родољубље и љубав према Обреновићима са свијем раздвојила од такве њихове тежње.

Јасан је и опретијен положај и значај Србије и Црне Горе. Задатак обједи кнежевина заједнички је: оне живе једна у другој. Што је Србија јужнија и већа тијел је само радост и снага Црне Горе већа, као што у снази Црне Горе налази Србија и своју снагу и као што у снази и љубави њиховој налази сав народ српски своју узданицу. Ту не може бити суверенности, него само среће, а и Петровићи и Обреновићи имају широко поље рада и власти.

Колико се жаљемо овај немили појав у страном новинарству у толико нам је мило, што нам је тијел дата прилика, да отворено изјавимо своје мисли сузбијајући њима оне неприличне гласове пред братскијем осјећањем, које нека вјезда траје и велича се међу Србијом и Црном Гором и међу њиховим владатељима Петровићима и Обреновићима на њихову славу и на срећу народа њихова.

„СРБИЈА И ЦРНА ГОРА“.

(Продужбе).

На прошлост српску поред поменутих чланцих утицале су данје јевропске вјеснице и то свака на свој начин. Писац књиге под горњим насловом говори о Аустрији као о великој добројтељци српској; и говори како су сви њени владари пуном вољом настојавали да се Срби узму у заштиту и да им се извојевале ослобођења ускори. И заиста аустријски владари жијешали су се у све покрете српског народа само што ипак њима није било никак у корнст српску као што писац вели, већ напротив све што је радила Аустрија у српским земљама радила је за себе. Истина изгледа да су се цар Јосиф и Леополд други, озбиљно старали да олакшају народу српском од турског тираниста. Да српски народ није имао никакве тежњивости потпоре од стране аустријске владе, позвајује сваки покрет српски

од сеобе српског народа у њене земље па до најновијег времена. Српски народ просељо се је тако под уговором или уговор тај није он ни дан данашњи осуети. Дакле Аустрија кад би истински била нашоном слобода народа српског она би прво признала право ономе дјелу српског народа којему се обавезала признати у чему је није никаква спољашња сила смјетала да учини. Аустрија је заузимила Србију неколико пута али кад је год видјала да из тога може појавити нешто што би ускорило ослобођење народа српског али што даје прилику да се образбује нова српска држава. Аустрија је бацала и његову будућност под ногла турска, не гледајући на то како ће народу српском бити из тога што је свијени нападјила налукивала турску силу на земље српске. Дакле Аустрија ништа није учинила хотимично што би народу српском било у рачун, све пак што је испало добро нешто је случајност него ли њена хотимичност. Да је Аустрија и пошљивала да узме под заштиту народ српски неби Бранковић оклапа у тавници, не би Шупљинац био теотор на небу српском.

Писац њапошње упливљивае Русије на српски народ. Протекторству руском над Словенија у Турској велика се важност даје. Међутим оно је јест важно само што није у оној јери корисна за Словене колико се то у опште држи. О упливљивању Русије на српске земље могло би се претпоставити што и сав писац њапошње и о њему би се читала књига могла написати.

Тако пролази г. Ренах линију кроз прошлост српску и црта је у краткијем потезима како би познао Французе с прошлону њапошња народа. Он чисто што не изговара: Французи учите историју српску она је занимљива због потештаја српских јунака каквих се рједко код других словенских племена нахоти, они ипак карактер итешки који и нама били могли бити узор чедности и пожртвовања за доковину своју. Карађорђе, први оснивач данашње кнежевине, обузмишле нас чуњене и поштоване кад се изближе изучи његов јуначки карактер. Његов рат за ослобођење пуи је крвавих битика, пуи јуначких побједа, пуи узвишених сцена, тако да му се ни једни покрет деветнајестог вијека не може успоредити. Сви покрети овога вијека ипак су хаљива више одликања него што је ико први српски устанак. Истина Грци су се јуначки борили али су ипак иза тећа велику гомилу Грке који станујући по Јевропи и који су их потпомагали морално и материјално. Осим тога савијализована Јевропа била и је наклонена. Карађорђе са својим народом остављен је био сам себи. Њега није нико ни с које стране потпомагао. Он није имао ни савезника већ је трешњеним топовима разбијао шатане онда кад је већ било од челика и других метала по свој Јевропи. Код Словена је та „нахана“ што мало знају једна за другог што мало и маре да се сама познају изближе. С тога је код толико словенских племена Карађорђе био усављен; с тога није нико ни помоћи каже од ња којег словенског племена. Словени докле се год не тргну из усављене у-спављивости веће никал доћи до оно важности коју на њихова величина усављива.

(Продужбе се).

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Новишње гласове о настојању Русије да кнез Никола дође на пријесто у Србију, ми смо у данашњем уводном чланку одбили и објавили као такве, с којима се само изазива трње међу њима и одгуњење њихових владатеља. Не можемо пропустити, да овдје неможемо своје гласове, да се још боље види њихова несавјестивост. Да тако врхуносу чести

даду и јаку основу и заједно са њом ајероноса, говоре исте новине, да је Русија за ту кнез своју задобила већ и Аустрију, којој ће она за ту услугу издати, да задобие неко српске земље. Да је та погодба савршена стар новине као докле дакле почаст и пријатељство од стране цареве узгајало намет приликом биљена цареве у Котору. А да докажу истинитост цијеле ствари, т. ј. озбиљну навијеру Русије и савршену погодбу кнезу са Аустријом о дојаву кнеза Николе у Србији на пријесту, узјерају да је бивши председник министарства, Маринковић тајном писмом послат у Петроград, да се ујери, да ли би рускоме двору ипак било, да кнез Никола завлада над свијена јужнијем Словенија. Аугсбуршке „Оштите новине“ дојаве један дојав из Београда, у коме се не дава то, него и сави одговор цара рускога. Маринковић дојави. Како се тада, да је цар рекао: „Добро, ли кнез Никола једном владати, свијена југословенскијем народима бити, то је питање, о којем се може говорити тек онда, када ти народи, не буду више поданици турски“.

Очевидно је, да овај „царев одговор“ побије ону „цареву жељу“. У осталом ни држави, да ће руски листови најбоље одговорити овиме листовима, пошто се она тежња Русији и рускоме двору приласује. Ономе што смо казали у уводном чланку некако ништа да додамо. Ко појавије сјучну историју Црне Горе која је вјерно огледало кнезине тежње и борбе живота кнезине за ту тежњу и која је постојано најачага израз изразила под владом данашњег кнеза кнезине. Тај зна добро да се ту ридало и ради само за слободу ове земље и јужнога народа нашега, а никада за власт и превласт кнезине и њенијех владовца. Што се тиче пријатељскога одношаја међу Црном Гором и Аустријом, на то ћемо можда у идучем листу одговорити, јер нам томе особито дају повода бечке новине „Le messenger d'orient“.

Тек су се у Грчкој стигли нејари ври описне природе, букнуће исти онакви, само, на жалост, још у описнијем виду, у Румунији. Узарујност расте свакиме даном, а настала је у шљед избора. Влада је међутим задобила већину за себе у скупштини, која има четари године, да траје, а хоће ли, то је тек питање. Како су избори текли, види се по томе, што је у многијем мјестима долазило до боја, у којима је било и жртвијех. У Букурешту рањено је око дијеста грађана. Кини је дух владом тако показује „Романула“ орган опозиције, која овако пише: „Или ће у овој земљи опет наступити закон и право, или ће лажови, убоце, варалице и јавни занјовци морати скоро потражити заштите у аустријскијем бијонетија. Више се трпяти не може“. Вријеме је, грађани, да се из овога сна дубокога пробудио, и да своја права својом краљу потражио и нескупио. Вријеме је, да притисак, који је на нама, уништио“. Мисли се, да ова странка хоће, да изазове револуцију. Најдети се је, да пеће доћи до тога и желети је, да се више не понове такве појаве, које жалостан изглед дају на задатак, што га имају југословенске хришћанске државне да изврше својом дојавом вристоном и добрим заједничким одношајем.

Д О П И С И

СКАДАР, 17. Маја. — Онет један страховит призор да нам саопштити. Змукс јавили смо већ, како је ударно гром у одашани град и не само једну страну него са свијем разорно, јер је зајдио чељина, него је ту погинуло до триста душа и порушено у неколико мноштво кућа.

Јучер из јутра онет удари гом у град и завали магацине од девошта. Ужасан пожар распахти се и изгледаше тако, као када се често на велика сува планина завали. Пожар се одмах затвори од страха, да се чељина непазили и дојаста страх је толики завлада, да су многи бјежали из дућана и магацина без да их затворе. И из саме вароши, која је читав сахат удаљена од града, бјежали су људи са ђетом и женама. Међутим најстрашнија грмљавина потресала је не престано земљу, муње сиваху, оне не дају отворити, а киша лијеваше, што се каже, из неба и из земље.

Тек се огни појавио завалили су тонови на граду, давајући знак отпа. На то је одмах дојавила сва војска испод шатора под град, да склади оган. Силна киша била им је највише у

помоћи и тако послје дачи и по сахати стина се велики пламен. Чељина је сачувана остала.

Турци кажу, да је у томе изгорело 8000 острагуша, депозит од пекеништа, шатори, црквице, бече, цијеле војничке хаљине, све што је у магацинама било. Штета мора бити дакле прилично велика, јер Турци кажу обичај, да владу крију и мање кажу, као што су и змукс говорили, да су само пет људи погинули, а једно двадесет да је рањенијех, а оно бјеше их на стотине.

Турци су с овиме догађајем јако поражени, и као га тумаче по себе, као што су и змукс говорили, да их је оно Бог покорао, што су у Подгорици невини и ненаоружани људи посечени. У њих је ушао сада талас страха, да сваки, тек мало загри, умрије на ноге.

Исти дан, кад се ово догодило ударило је још двајесте громова у Скадру и око Скадра и побила су многу стоку.

Дошла је заповијед из Цариграда, да се гради од Санџована до Скадра колевски пут „Араба јол“.

Влада зауставља по једнога човјека од сваке куће из Малесије, а највише од Чарела због убиства Али Ђорџа.

ТРСТ, 17. Маја *) — Стање нашега народа у Лици и Крбави жалосно је, да не може жалосније бити. Народна бацаја је народ у највећу сиротињу и невољу.

Давје године једна за другом, сиротни народ намењерише, јер ништа народа, а уз ту ску несрећу појави се прошле године жарњавска болест, не толико у Лици и Крбави, докато у околним окружјама, што на загријеви, да ни оно стоке продали не могуће. На несрећу наступило зима, а по још већој несрећи као никад досад устраја миза, тако да народ ни за себе ни за сток доволно хране неимајуће, и тако народ изгуби и оно мало стоке што је имао, јер му све од велике зиме, и немојући свијена подрца. Кад је народ видео, да се с ниједне стране помоћи не може, обраћаше се непосредно, и посредством свога дојереника оштите познатога родољуба, загријевога трговца Г. Илију Гутешу, на краљевску владу, тражећи да му се у овој невољи у помоћ притече, и да се из државних земљских и других средстава њеки зајам учини, што ће народ у готовом или у раду на државним путовима одлатити. Заовиједнић генерал Молињари знао је више пута Г. Гутешу; да пита како би се народу помогло, и да ли је невоља баш така, да се помоћи мора? Г. Гутеша сии страдајуће Лице, који тамо 500 средина и вебротијени пријатеља и познаника има, знао је подобио стање ствари у својој постојбини, што је и Молињарију онако изложко, као што и јест. Молињари спрежа свога дојереника, њекакви чиновници од генералне команде, да се у Лици и Крбави лично о стању ствари ујери и извјештај поднесе. Тај господин одпутије, и баш кад је личи-крбавска диспулација предвиђена попом Петром Млидашеу у Кини пред цара измлазила, хоћећи да се народу у помоћ притече и да се грађење гвозденог пута кроз Личу народу њека заслуга пружи, био је и тај Молињаријев дојереник у Кини, који је на жалост владу цару неистинито извјеште пошло, јер смо чули, кад је г. Илија Гутеша на Рајскај опет цару мољбу предао, у којој је црно стање народа изложено било, хоћећи да се народу из државних средстава и грађењем већ предвиђеног гвозденог пута у помоћ притече; да му је сам цар одговорио: да као у колико је Њ. В. извјештено баш тако није, да је та помоћ тако прешна. Г. Гутеша који се само из осјећања и познавајући црно стање народа, тако закључио посла примио, није се устрчавало Њ. В. цару пријетити: да жалн, али је прижоран Њ. В. пријетити, да су га врло рђаво објавијели, а као је заиста тако, да народ у барбарску Турску од луте глади бјежи.

Њ. В. цар, који се за добро свога народа својски брине, није знао ком ће да ли званично извјештају, да ли г. Гутеша вјерује, и на пријетбу г. Гутеше рекао: нека буде умрије а он ће поље извјештаје набајати. Жалост је то, што су чиновници тако немарни да у овако опасним приликама на дотична мјеста неистините извјештаје подносе, и што се појединци, више него влада за страдајући народ заузимају.

Г. Гутеша као родољуб учинио је од своје стране све оно, што је учинити могао, а пријех

и широка кретања им оне, која и самог владара који се за свој народ брине објавију!

Видијемо да ли ће Њ. В. цару ошито извјеште подијети као што у самој ствари и јест, али ће се све оно порицати, што је г. Гутеша у интересу и вјеројас тренутку страдајућег народа владару подио.

ПЕТИЊЕ, 26. Маја. — На Спасовдан прослављена је, као сваке године, успомена славне битке и побједе црногорске на Грахову. Послије службе божије држао је „пријестоло“ ошјеј дичијем јуначина, који су погинули на Грахову за слободу и славу отаџбине своје и за бесмртност својих имена. Чинодјелствовао је преосвештени митрополит г. Изариса, а присуствовао је и Њ. Св. кнез са свијена г. г. сенаторима.

Председник г. Божа Петровић, одлутово је, ака већ више дана, преко Беча у Бану Баден.

Из Данилограда дојавио смо дојав о отварању земљедјелске школе. Ономе што смо у прошлом броју о томе јавили, додајемо, по овоме допису, да је на дан отварања школе окружни начелник г. Радонић давао објед, а други дан управитељ школе г. д. р. Раднћ, на којем су били чиновници, више овдјашњијех грађана и неколико сељака из околице и сви ђаци. Г. Раднћ издравио је Њ. Св. кнезу који је у својој непрестаној труду за напредак своје земље основао ову земљедјелску школу, која је врло потребна била, и која ће од велике користи народу бити. Г. начелник издравио је др. Раднћу управитељу школе. Г. Раднћ много хвали београдског вристрога и плодно поље и ујерио је да ће се овје богато развити наша земљорадња, а коленијут, који се данас почео градити олаваде у Котор томе ће много допринијети.

О овогодишњој љетини јавља нам дописници, да је врло добра. Усјеви, ливаде и воће у најбољем су стању. Виногради су поивијели боље него икада. И стока је са свијем живнула. Ланскога жита има доста и биће га до некога.

Др. Кефер одлутовао је одавде у прошли петак управо за Праг. Он је скратио своје борављење овје због слобода здравља, но ипак скрупио је доста података за своју историју Црне Горе, коју пише на њекачком језику.

ИЗ СУДНИЦЕ

(Продужање.)

Предсјеник: Зар најесте помислили да је турска труба свирала?

Опужени: Ми смо сви војници од колијевке па знамо шта је наша труба; до душе ни често чујемо и турске трубе али не разумијемо шта збору.

П. На коме је мјесту свирала труба?

О. На Дукаљу.

П. Кад чусте трубу враћате ли се да вечерате или одосте на Дукаљу без вечере?

О. Није ни падло на ум за вечеру во отрчасно на Дукаљу.

П. Кога најесте кад дођосте на Дукаљу?

О. Ту се бјеху већ скупили војници којима је било блико и бјеху се забавили око једног раненика, што бјеше утесао из Подгорице, који ни притиче шта је било.

П. Најесте ли ту командира или којег од овацира?

О. Не бјеше још вр један дошао.

П. Какову наредбу издаде командир кад одосте на Дукаљу?

О. Ми га нијесмо дочекали но смо се вратили прије негова дојаска.

П. Како се сјидоште вратити кад сте трубом сазвани на збор?

О. Отишли смо да преведемо коње испреко Зете па да дотријемо опет натраг.

П. Ко отиде с тобом да коње преведете?

О. Отидоше Петар Божић и Новица Гидов.

П. Зашто не оде с тобом ко други но баш ова двојина?

О. Заједно су нам били коњи зајркани преко Зете.

П. Залете ли још кога да иде с нама?

О. Не никога.

П. Познајеш ли Шћепана Велишина и Мурата Мулетина?

О. Познајем добро.

П. Виђе ли и њих двојицу кад дође на Дукаљу међу осталим војацима?

О. Они не бјеху још дошли него смо их

спрели наредбу, па кад смо се враћали да ћоне
проведени на се и они с нама вратили јер су њ
нахоче да кога задржи с нама.

И. Када су запали Шенкан и Мурат да су
нишаном дошли иза нас, јер су у турску грани-
цу зашло нијесу отишли она двојица да их пре-
веду него су нас чекали?

О. Они нијесу знали шта се догодило него
су чини да је свирача труба па су похитали на
Дукљу. Ми кад их сретосмо казасмо им шта се
догодило, па им рекосмо да идемо сви за-
једно да преведемо коње па ћемо се заједно
вратити на Дукљу.

И. Засте ли још кога да вам помогне коње
прести? —

О. Ми не знасмо никога, нити смо се нада-
ли да ће нас напаст Турци.

И. Шта! Зар су Подгоричани дошли били
дотле да трже Пригорце и да их убијају?

О. Нијесу Подгоричани нас напади него
војница турски с куле на Дедовићу.

И. Зашто ви одосте баш под кулу да нас
нападну, по што се не превезосте на друго мје-
сто?

О. Под кулом је брод на који се превозимо
кад год идемо на ону страну, а коњи су нам
били закрли баш до куле.

И. Нијесте ли коње онде же су закрли
били или же на друго мјесто?

О. Наробко их близу куле па их похеросмо
на воду у плав. Ми се нијесмо бојали нити кри-
ла, по смо слободно ишли и викали на коње док
смо их тловали у воду. Кад угисмо коње вишу
нешто стражар с куле турски, а ми незнадосмо
шта веди нити смо измислила да које нешто нама
да каже јер смо се нипама туђин пролазити
дају и доу кад се гот задосио у повратку
из Подгориче. Али нас гађа стражар испред ку-
ле и истрчаше још неколицина и гађаше нас, ми
се ту побрзо на муку изненада па гађасмо и ми
нах.

(Продужбе се).

ПИСМА ИЗ ЊЕМАЧКЕ.

Вилхелм — 1870.

(Сарнштадт X. писма).

Добро смо учинили што смо тако келнеру
казали; јер нам је он сортама много бољи о-
бјед него да смо ми сами јело бирали. Прекрасно
својство којег другара да ни за ручком нити
неговори, било ми је још од прије познато. Ру-
чати смо брзо и слатко. Келнер ћутећи донесе
нам ручи. Ми му ћутећи платисмо. Неколико
крајцара њему поклонисмо, за то нам је учтиво
донео наше акреле и шешире, а још учтиво
испрати нас. Како смо изашли били смо на о-
бали Рајне. Давалест корака од нас стоја један
мали пароброд; пусти се, депрша, звижи, звони.
Хоће некуда да иде. Много свијета улази да
путује с њиме. Један дебело човјечуљак иде из-
пријед него по обали тако аки, и држећи би-
љете у руци на продају, виче: „изволте господо,
уђите, сад ћемо да се кренемо; за петнајест
крајцара и петнајест минута бићете у Мајнци“.
Два три језика најчешће је у то своје позивање
да би га разумјели и Французи и Инглези и Ру-
си, којих по свој прилици било је доста на оба-
ли. Он дође и к нама повтарјући те исте
ријечи. Толаци свијет иде у Мајнц својим послом,
што неба и ми нити својим бизнисом. Ја погле-
дох у којег другара, он погледа у мене: он
рече „антрон“, ја рекох: „антрон“. Пружимо
руку с петнајест крајцара, и он нам преда по
један зелени биљет, па одо даље непрестано ви-
чући: изволте господо, уђите. Ја заварих у ову
биљету да пој стоји написано: „од Бибриха у
Мајнц“. Дакле она изиш зове се Бибрих. Мој
другар сад се показао савршенлији од мене:
кад га погледах на биљет да гди како се зове
он мјесто одакле познати. Он је одмах превео
биљет и мени у деп.

Прекко једне узине на врло дугачке даске
пора се под нама увијали уђемо на пароброд. Он
се тако снажи да изгледа као какав силан; ру-
чари док смо воду дохватили. Неколико Инглеза
да доу пароброда сједи и на узине хватају ри-
бу. Он читав дан тако провеле; само изађу у
пловницу те ручају и ноће. — Пароброд је
најчешће испод. Онај виче и продаје још биљете
за крајцари. Сви који идују посла да што прије у

Мајнц дођу, стрпљиво чекају да се пароброд
крети; само нас да једног нестрпљиви смо. Мој
другар рећ се дати: чујем га гдје сам за себе
говори: „ја кад год идем, хоћу да идем; ја
немам кад чекати“. Нити прво, и ја тржиш са
очима свуда по лађи шетати, да ми каже да
се креће, или ми ћемо изаћи и на колима у Мајнц
ићи. Нама није до чекања. У томе и онај што је
продавао биљете, дође на лађу, подиже за собом
мали мост, и оде на оно мјесто одакле се кожан-
дује, један други што је на лађи продавао пи-
гаре и пиво, иде да крчи; оно је био капетан
од параброда а ово крнар. Ми пођемо. Бибрих
поред кога смо уз воду пловили врло лијепо из-
гледа. Високе гостинице, наредане поред обале,
дају му изглед какве велике и богате вароши.
Херцегов двор у зеленом парку стоји као каква
круна сунчана у траву. Недалеко од двора
назива се обично касарне: тако је и онде било,
она је од самог црненог камена оцадина, и нап-
чи више неким граду него касарни. Обала Рајне
овуда са својем су равне, за то ни мало не при-
лаже наше погледе. Језера и ријеке без брегова,
изгледају ми као огледала без оквира. По да су
биле босфорске обале опет их ноби гледали та-
ко смо били притјеснени и узнемирени својим
час. Пароброд био је дубоко пун. Риједко је ко
нашао мјеста да сједне; сви смо стојали, а вре-
ла од различитих гласова људи, жена и дјете,
врло нам је неугодна. Осим тога што су нас не-
колико пута оцепили а ни један пут нијесу нам
рекли „антрон“, двојица су се баш изишли нас
разговарали о будућем положају Јерусалема, и
жестоко препирали о Бизмарку. Једанга је гдио
и нападао да ће упростишати Њемачку, а други
га је бранио. Разлици обале били су врло сла-
би и почашу са узвишеном гласом на жике
стоје великих крајцара. Мој другар срећни је што
не размишља шта они говоре. Но он је опет имао
своје непријатности. Један онамалек човјек баш
пред нас држао је своје мало дјете, и непре-
стано се с њиме разговарао, и од радости глас-
но се смјао кад га дјете повуче за косу или
за уши, најчешће призивају то своје дјете
коме другару говорећи: заиграј тога господина.
Но кад је дјете своје прљаве руке журило он
се окрене на другу страну, што и ја учиним.
Није ми ни на другој страни пријатније. Једна
жена баш пред нама поклања преноваја једно
мало дјете које из свата гласи дречи; друга др-
жи у једној руци велику крајцу пуну птица, а
у другој једно мало дебело песто које непре-
стано режи. Једно друштво младих људи баш
до нас нију пано, шле се, гурају се, смју се
гласно, обалају један другог шешире с главе,
пружају прет на оне Инглезе што у дну лађе са
ушницама стоје; по кад кад гледају у нас и један
другом нешто шашу; за тајем опет се дикућу
и нију.

Велика срећа те ово пријатао путовање не-
траје дуго. Прет нама рећ близу вида се Мајнц
с десне а Кастел с лијеве стране. Дугачак мост
из лађа саставља та два мјеста. Даље више
нега вид се као у ваздуху други врло лијепо
гвоздени мост преко кога иде жељезница. У Мајн-
цу има преко стотисет хиљада људи; сви су
трговачког и занатлијског реда.

И ако је Мајнц од мора далеко шак има с
Америком јако свежо и велике трговачке одноша-
је. Да је то тако ја управо незнам јер није на-
јесни читао, нити сам од кога чуо, али то дово-
да одуда што видим на обали једну велику кућу
па којој са крунених словима пише: „гостиница
Америка“. — Тако испрвао пишу и страни
путници кад по напнијем крајевима путују. Један
од њих превозећи се преко Мораве, видео је на
обали неку мотачку гољу, који су се по свој
прилици купали или рибу хваћали; па је одмах
у свој дневник записао: „путујући кроз Србију
видио сам на више мјеста ђе људи голи наги
ходе“. — Други један по свој прилици Раја, ђе
не знаду шта је то кукуруз, кадјешми с пара-
брода на бочни њавица зелене стабике куку-
руза, позвао је: о прекресе шуме што ће по-
сље неколико година овуда бити. Тако је неки
Инглез прије тридесет година записао да Васоје-
вићи скупују јагње у котлу, на чорбу просну а
само месо једу, јер вели, да они држе да од
чорбе постаје у глави чокан чорбаст. — Други
један Њемач недавно штапио је: да је у Ср-
бину видео неки четвороножица животино које та-
мошњи становници називају коњем. Један је о-
пет путник поодавно записао у своје биљешке да
је у Биограду мало Срба видео, јер је држао да
су само оно Срби што нијесу били обучени у

јеропско одјело; други је јави штапио у
једним новинама да је недалеко од Истрије нашао
један народ који се зове Чиди.

Наш мали пароброд доплови до моста; сви
изађемо осим оних Инглеза што пецају ри-
бу. За неколико тренута сви се разиђу. Ми
наслонимо на ограду моста и гледамо како свијет
на ново улази у пароброд. Још неколико пара-
брода видило се на Рајну; једни су позлазили,
други су долазили. Један велики пароброд, не-
престано је пловно од Кастела у Мајнц, и опет
од Мајнца у Кастел; он је свагда био пун сва-
јета. Нас двојица стојимо и гледамо; тешко смо
забринути шта ћемо радити јер је још дуго до
ирака. Један првак ендокер нишао је преко мо-
ста. Кад је био прена нама заустави се; кочи-
лаш скочи с кола и притрич нам гологлав вичу-
ћи: изволте господо да вас возим; врућина је
да ајешке идете. — „Антрон“ — „антрон“! и
тога тренутка били смо обојица у колима. Кочи-
лаш је одмах онамо коме да што прије сједе с
моста, јер је велика навала ту од људи и ко-
ла. Кад смо мало даље у узине изишли окрене
се он и учтиво запита: же желите да вас возим?
— Мој је другар ћутао и ја сам ћутао; а кола
су даље туклила. Посље једног пола сата, кочи-
лаш се опет окрене и понови своје питање; ми
повторимо нити ћутање. Он продужи возити, ми
продужимо сједити. Возио нас је по новом парку,
према коме Мајна утиче у Рајну; за тајем кроз
најчешће узине и пијаце. На једној узаци окре-
те се и пруживши руку рече: оно је Гугол бер-
гов штатуја, он је пронашао штапиарију. — Ја
се окренем и погледам а мој другар и не погле-
да. Кад смо дошли на другу једну пијацу, кочи-
лаш опет се окрену и вичу: то је Шалеро
ица, а оно је Шалерова штатуја. За тајем ишли
смо даље. Који су тркали као да је Мазена у
колима сједио. Напшљеду заустави се пред
једном великом црквом. Један, ваљда црквени
притра колица, поздравил се најприје с кочи-
лашом па с нама, и позва нас учтиво да ту ста-
родреваност видимо. Ми се покренемо из кола и
одемо у цркву са подупуљим ујереном да нешто
нећемо наћи што би нам ново било и што би
нас занимало. Црква је велика и прављена је
посље рибњев Христова. Ходили смо тако ако
испод неких тајних сводова, и црквеник свула
је говорио и објасњавао нам шта је год на на-
мет знао. Показави нам је једну прекрасну икону,
коју нијесмо могли виђети јер је са свијем у
тама стајала. У једном углу показави нам је гдје
лажи жена Кари Велики. Жену нијесмо виђели,
она је умрла прије хиљаду година; а ђеи смо
само једну жену икону од мермера. Гледали смо
неколико лијепаших споменика, који оповишу на
крунисах немачких царева. Владика из Мајнца
имали су право првенства да их крунису. За-
цијело вријеме гледали оних древноста, и мене
и мога другара обавијало је једно исто осјећа-
ње, а то је: да је у овој цркви много хладније
него на пољу. — Ја кинес један пут он ме по-
гледа; ја кинес други пут он мени шешир на
главу и оде ујаво на прата. Боја се кијавице.
Пошто смо при изласку длавали црквеник сјед-
нели опет у кола. Наш кочиљ који се није на-
дао да ћемо ми за десет минута прегледати цр-
кву којој има десет стотина година, натикао је
коњима празне зобнице и њекуда отишао; по
свој прилици да тражи пива. Којму може закљорити
кад на овом толико длау отри неће да попије
чашу пива. Ми смо стрпљиво сједили у колима
и чекали. Кад је човјек у Мајнцу и кад неки
никаквога пакетијег и кориснијег посла, онда
треба да мисли на Друза, Гутенберга и на
Шпенхауера. Прва је основао Мајнц, други је
рођен а трећи сарањен у њему. Ја сам зауставио
моје мисли на Шпенхауера. То је најновија
њемачки филозоф. Његова су погледа на овај
свијет дрски, оригинални, чудновати. Он ни у
чежу није нишао пакетије цјеља. Све је наопаче
што год постоји. Он је сва универзум међу два
дана у прашину сатро, па онда дуноу. Ко га
наљико чита а при том ако по нестрпни на
наклоност да развиша не може се уздржати да
не постаје потпуно несмишљено као и он. Овај
универзум ако није умјео бољи и савршенији и
скренути, није се имао рашта овакав кива је ни
појавио.

Вечерња сутон приближила се. Кад сунце
заклони за рид походио гробове. Какав би ми то
лијепа успонена била на гробу Шпенхауера
једну цигару допуштити. То је данас најновија фи-
лозоф. Његово име у свијету чувено је готово
као и име Мис Настрани, која је имала брду и

све лице рутаво као у мајмуну. — Иста жела обузе душу моју да похвалим гроб Шопенхауера. У томе чујем да нас немо крупнијим гласом гди: „какви су ово људи, да нештошћу одмах да не траже; него сједе у колнака као волава из чекају; три корак одавде ја сам био да попијем чајну пива. Сами су крили што су не тако дуго чекали. Требају су се само јавити. Ја знам своју дужност. Двадесет година ја радим овај посао. Ја нијесам крив; ја нијесам крив“. То је од ријечи до ријечи главно изговорно сав за себе кочијаш док је скинуо зобнице. Он је био врло пијан; поспру и прије к нама, учинио скине шепар и запита: шта желите сада похвалити? — „Гроб Шопенхауера“ рекнем ја. Он се мало замисли. Отрча у један дућан и њешто запита, за тијем запита њешто једнога и улазица. По том дотрча опет колнак и дугито повика: „Гробо Шопенхауера нима у Мајнцу. На двадесет мјеста питао сам; нико њега не познаје. Мени је познато свако дијете у Мајнцу; гроб Шопенхауер није нигда ни живио на овом свијету. Ви нисте да сам ја пијан. Ви ме само забављујете. Ја видим куда то иде. Ја сам попио два три шопена пива, али нијесам Шопенхауер. Ви немо грате. Ја не могу то трпати. Ја пијем за своје готове новце. Ја нијесам пијан као што ви нисте“. — У томе мој другар отвори своја уста и гласом рече: жезелиница, Визбаден. — Кочијаш је разумјео. Шчена лијевог руком узде, скокна на свој узвише-ни трон, десном руком узде свој златни скинтар, и коњи потеконше као муње. Он је представљао краља а ми смо представљали народе: један је дрмљео на једну а други на другу страну.

Дуго је трајало док смо преко цијеле вл-роши, па по том преко дугачкога мјеста до Ка-стела дошли; већ се је било сјерло. Чекајућ да пође жезелиница ту смо вечерали. Одатле за тридесет минута били смо у Визбадену; ње се у гомили свијета без лаку ноћ раставио са својим другаром. За других тридесет минута био сам у квартиру. Така повоћ приближије се. Огјењам да сам уморио. Дрежљан сам отвара преда мнош своје чарне дворе; антрон. (Наставиће се).

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Последњи Соборјески). Америкаски листови јављају, да је умро Максимилијан Соборјески, последњи потомак краља Ивана Соборјеско-га, који је ослободио Беч од Турака. Тај по-следњи потомак и славне полске породице умро је у 65 година у болници св. Јеласаве у Конвинг-тону у држави Кентуки; руска га је влада била прегнала ради учествовања код полскога уста-ка од 1832 године у Сибирју. Кршће био је пошлован под ујетом, да оде из Русије; отишао је најприје у Инглешу, а за тим у Америку, гдје је недавно умро у сиротишћу.

(Славоубиства по Бечу). Страхотаје, како окренуше Бечани. По цијелој Аустро-Угар-ској поубија се владом толико људи, колико у Бечу. Прошли четвртак на пр. убио се је чет-веро чељади, два сауте, један неознат човјек и једна жена.

(Сликари Валдек). У Паризу умро је прошлога мјесеца сликар Валдек, у 110 година. Новојак био је родом из Прага у Чешкој.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

На подизање цркве и школе за село Дабаш-ницу у Лику приложила је Њихова Светост г. патријарх српски Прокопије Ивачковић ф. 100, високопреосвештено господи владике Теодан Живковић горноокрашки ф. 20, Георгије Вој-новић тешињски ф. 10, Герасим Петровић београдски ф. 10, частно братство манастира Беоцка ф. 10, српске црквено школске општи-не у Сентојошину ф. 50, Враћу ф. 20, Сомбо-ру ф. 10, Фелдварцу ф. 5, г. Јован Пециковић златар у Земуну једно сребрно књижице, г. јеро-монах у манастиру Ковезици Висе Јовановић ф. 5, г. Ја удова Катарина Стефановић у Митровици ф. 5, г. Мита Петровић проф. на српској препа-рији у Собору ф. 1, г. највјесније Мине Мајсто-ровић из Велуна ф. 1, г. Тома Иванић у Фелд-варцу ф. 1, свукнула у Новом Саду г. Ја Амазија.

Уредник и издавач Симо Поповић.

Стратимировић ф. 1 и 70 м., од г. Је Милево Вукчевић, Драгине Борнић и Њихове Јеласић по 60 и. од Јуке Радоновић, Марије Максимовић, Јудите Дуки, Јелке Рајин, Тасе Педељковић, Јустине В. Поповић, Софије Јерковић, Јулијане Јеринић, Урине Татић, Ане Вучетић, Катарине Димитријевић, Милке Јовановић, Јеласаве Браниловић, Драг. Јосиф по 50 и. од Анђелине Душески, Јулијане Рајин, Софије Шавић, Ју-стине Кода по 40 и., од Ане Милошевић и Со-фије Димитријевић по 30 и. у Фелдварцу Мита Ердељан и Иса Кнежевић по 20 и.

У име села Дабашнице поштованијем даро-вателска изразило се пред цијелим свијетом нај-гопанија захвалност.

Карловац, 6. Маја 1875.

Лука Петровић.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Пригодом доласка и посјете своје отачбине Дубровника, при родољуб и Србни г. Александар Олујић и његова лична супруга родољубна Срп-кина г. Ја Марија рођена Бошковић, за просјету и ширење свог милог рода, изолитице одарити и потпору дати нашег срп. пјевачком дубровачком друштву „Слога“ лепа дар са ф. 100. На веле-душном овом дару побурено се зданисано у-правитељство налази, у име своје и цијелог дру-штва, најтоплије им благодарност изјавити, и дво Бог, да и други наши родољуби на споменуте се подобно углађају и за просјету и ширење срп-ског леба.

Дубровник, на Спасовдан 1875

Управитељство.

О Г Л А С.

Управитељство црногорског женског ниш-тута наводи за добро огласити њекоје тачке из устава ништута, да би се с њима могли упо-знати они родитељи и тудори, који би желели у овај завод највјештају своје ћерица, било то на сопствени трошак или на трошак сабога ни-штута.

I. Ништут, његово покровитељство и ста-рателство.

§. 1. На Цетинју основан је ништут за женску дјецу из Црне Горе и околних јој зеља; и носи име: „Женски црногорски ништут“.

§. 2. Овај ништут стоји под њимши по-кровитељством Њезинског Императорског Величан-ства царице руске Марије Александровне, ко-га главне благодјелске ништуте, и под не-средњим старатељством Њезине Свјетлости кне-гиње црногорске Милене.

II. О васпитаницама ништута.

§. 7. Ништут црногорски установљен је за 28 васпитаница, од којих се узима 18 вас-питаница на трошак самога ништута, а 10 у-зимају се на њихову властиту плаћу, по 200 форинта на годину за сваку, за потребиту оправу одјећу и обућу.

§. 9. Васпитанице примају се не млађе од 9 година, и не старије од 12 година.

§. 10. Молбенице за пријаме васпитаница, шаљу се на управитељку, која их поднаша одо-брева ради Њезиној Свјетлости кнегиње Милени.

§. 11. Двије сестре, (осим случаја да су сироте на које би се особити обзирљиво узети), не могу у један пут бити пријаме на трошак ништута: по само у растуру од двије године дана.

§. 12. Кад неби њекој од васпитаница биле писане крсте, (наврнуте оснице или боги-ње), онда при најпрвоме случају мора се она подвргнути таквој висаку.

§. 13. Одјећа свијех васпитаница живићх у ништуту мора бити поједнака и истовјетне боје; а њено: вушени фуштани, кнеспе насти, и фута такође вушена, црне боје.

§. 14. При ступању, исплаћујуће васпита-нице добијају од ништута: вљине, обућу, и свукловку рубешину, што оне носе само док су у ништуту, а пошто се буду о празничима

кућана својима раздјавије, онда се облаче у своју сопствену одјећу. Оне имају такође од ништута: постело и све остало, што је потребно да се у најбољем реду и чистоћи уздрже; а при тој још имају храну, које мора бити приготов-љена савијем простијем начином, али да буде здрава и сочна.

V. Течај васпитања, и прелима примана и одлуштања.

§. 15. Течај васпитања продужује се на 6 година и дијели се на три одјељења: прво, друго, и треће названо практично одјељење; а свако одјељење продужује се на двије године.

§. 16. Да би могла васпитаница ући у прво одјељење, нште се да зна читати и писати срп-ски, да зна њеке најпрве молитве, писање бро-јева (шифра) и бројење до стотине.

§. 17. У средњи течај не пријају се вас-питанице у никакву случају.

§. 18. Пријаме и одлуштање васпитаница бива сваке двије године. Одлушт пак на школске празнике (вакације) сљедујуће свршетком Јунија и пријаме у почетку Септембра.

§. 19. К родитељима и њ својти одлуштају се васпитанице само два пута преко године, по-ишче: од 23. Децембра до 7. Јануара; и на вакације, од Истровадне до мјалога Госпођинадне.

Осим ових двију случајева, васпитанице од-луштају се дома само у случају вљике овице болести њиховијех родитеља, или ради поправ-љена здравља саме васпитанице.

§. 20. Течај другог одјељења у толико је завршен да васпитанице без особитијех способ-ности у науци, или које неби желеле науку на даље продужити; могу се пуштати на слободу по окончању другог одјељења. У трећем (прак-тичном) одјељењу остављају се пак најбоље, вас-питанице, и оне, које се справљају за знање у-читељства.

§. 21. Задње двије године, (течај практич-ног одјељења), особито се посвећују подучава-њу васпитаница у гадништву, женскоме рукођељу назору над дјецом и поредком под руководством управитеље и учитељца.

§. 22. Испити се полажу три пута: при ступању, при преласку из првог разреда у дру-ги, и при изласку из другог разреда.

VI. Предмети учења и поступак при класификацијама.

§. 23. Предмети учења јесу: Закон божији; језица: српски, руски и француски; историја, географија, рачуница, црквено музикално пјевање, свираодјелство и женско рукођеље, поменке; кројење и шивење пртевине, вљина и свјетла оста-лого што је потребито у домаћему стану; раз-лична плевина, везови и шивење на машини.

§. 24. Васпитанице подучавају се такође у домаћем гадништву. На тај копац налази се при ништуту бишта и огрда, да би се цијед гадништв лакше постигнути могла.

§. 25. Учителке и учитеља стаљају би-љешке из својијех дотичнијех предмета у школ-ски протокол тевајем свакојине године: 5. — одлично; 4. — врло добро; 3. — добро; 2. — прилично; 1. — рђаво, и 0 — ништа. О вакаци-јама дају се ове биљешке васпитаницама на на-рочитијем листовица; а по свршетку свега шес-толетног течаја, или двају првих одјељења, свака васпитаница добија свједочбу са потписом управитеље, учитељца и учитеља.

§. 26. Најбоље из васпитаница, у случају потребе и по увиђаности управитеље, прилажу се у помоћ учитељцима, пошто би оне саме и њихови родитељи на то превозили.

Рок пошљању дотичнијех молбеница грије изајде до 29. Јунија т. г.

Моле се славна уредништва, особито двана-тинских часописа, да би овај оглас у своје што-ване листове изводили прештепати.

Цетинје, 6. Маја 1875.

Надежда Паоцић,
управитеља.